

11. ALDIZKARIA 2011

REVISTA

Kontsumo

ALDIZKARIA

Zure eskubidea da...

Honako hauetarako eskubidea duzu...

Online gizarte-sareak komunikatzeko, informatzeko eta pertsonen arteko konexiorako tresna egokiak dira.

Behar bezala erabiltzeko, ezinbestekoa da erabilera kontzientea eta arduratsua egitea; horrela, gune ireki, plural eta komunakizango dira. Azken batean, gizarte-topaketarako leku berriak dira.

Oso garrantzitsua da gizarte-sareen erabiltzaileek beren eskubide eta betebeharrei buruzko informazio argia edukitzea. Horren haritik, konstituzioan aitortutako hainbat eskubideren babesa modu berezian aztertu behar da:

- Ohorerako, norberaren eta familiaren intimitaterako, eta bakoitzaren irudirako eskubidearen babesa.
- Datu pertsonalen babesa.
- Ekoizpen eta sortze literario, artistiko, zientifiko eta teknikorako babesa, obren jabetza intelektual eta industria jabetza arautzen duten tresnen bitartez.

Zer eragin izan dezake pertsonaren pribatutasunean?

Sarean erregistratzeko eta **profila konfiguratzeko** unea erabakigarria da, erabiltzaileak argitaratu nahi duen informazioa baliotsi beharko baitu, eta hainbat arriskuren eraginpean jarri:

- Formularioan eskatutako datuak, derri-gorrezkoak ez badira ere, gehiegizkoak izatea. Erabiltzaileak kontzientea izan behar du datu jakin batzuk argitaratzeko duen inplikazioaz, bai bere buruarentzat, bai bere inguruko pertsonentzat.
- Datuen nazioarteko transferentzia. Europako lurraldetik kanpo kokatuta dauden plataformak daude, batez ere AEBn. Horrek esan nahi du pertsona bat gizarte-sare horretan erregistratzen denean, bere datuak beste herrialde bateko zerbitzu eta bulegoetara eraman daitezkeela. Kasu horretan, kontuan hartu behar da legeria desberdina dela, eta datuak tratatzen diren herrialdean babesa txikiagoa izan daitekeela.

Pribatutasun-maila konfiguratzeko unean, askotan, besterik hautatzen ez bada, gutxien mugatzen duen modalitatea egoten da aktibatua, eta, beraz, gizarte-sareko erabiltzaile guztiak ikus dezakete argitaratutako informazioa. Hautatutako pribatutasun-mailak eragina izango du norberaren intimitatearen babesean eta sare propioan bildutako pertsonen intimitatearen babesean.

Honako hauetarako eskubidea duzu...

Kontuan hartu beharreko beste une garrantzitsu bat **plataformaren ohiko erabilera** da. Gizarte-sare batean argitaratutako informazioaren edo edukien kontrola mugatua da, sarea erabiltzen duen edozein pertsonak argitara ditzakeelako hirugarren pertsonak agertzen diren bideoak, argazkiak eta irudien iruzkinak.

Kasu gehienetan, online gizarte-sareek aukera ematen diete bilatzaileei (Google, Firefox...) beren bilaketetan erabiltzaileen profiletako informazioa indexatzeko, eta, beraz, pertsona baten izena eta abizena idatziz gero, horren profila agertuko da bilaketaren emaitza gisa, harremanetan jartzeko informazioarekin eta lagunen profilekin batera.

Hauek dira beste arrisku batzuk:

- "Cookiak" instalatu eta erabiltzea, erabiltzaileak jakin gabe. Askotan, gizarte-sareek mota horretako fitxategiak erabiltzen dituzte, erabiltzaileari buruz eta gauzatzen duen nabigazio motari buruz informazioa gordetzeko aukera ematen dietelako. Horrela, honako hauek jakin daitezke, besteak beste: non sartzen den, zein gailu erabiltzen duen (finkoa edo mugikorra), zein eduki bisitatu duen, eta zenbat denbora eman duen orrialde bakoitzean.
- "Beacons" webguneak erabiltzea. Webgune batean edo posta elektronikoko mezu batean agertzen diren irudi nimiñoak dira, eta nork egin duen eta zer online eduki bisitatu duen jakiteko aukera ematen dute.

Lor daitekeen informazioa honako hau da: IP helbidea (Interneten konektatutako ordenagailu bat identifikatzen du), erabilitako sistema eragilea, posta elektronikoko helbideei buruzko informazioa, etab. Bildutako datuak nahi ez diren posta elektronikoen bidalketa masiborako (spam) edo baliozkotutako helbideak merkaturatzeko erabili daitezke.

- Publizitate hiperkontestualizatua jasotzea. Erabiltzaileei buruz dituzten datuen kantitate handiari esker, ia zehaztasun osoz pertsona horrek nahi izango dituen produktuak eta zerbitzuak zehaztu daitezke.
- Eskatu ez diren eta posta elektronikoko bidez jasotzen diren jakinarazpen komertzialak jasotzea (spam).
- Gizarte-sareko erabiltzaileen nortasuna ordezkatzeko.

Honako hauetarako eskubidea duzu...

Azkenik, **erabiltzaileak zerbitzuan baja eskatzen duen unean**, aintzat hartu behar da kontua bertan behera uzten bada ere, informazioa ez dela guztiz desagertzen.

Zer egin daiteke?

Egoera deserosoak saihesteko, honako hau egitea gomendatzen zaio erabiltzaileari:

- Webguneari buruzko informazio guztia irakurtzea. Informazio horretan azalduko digute nortzuk diren haren titularrak, eta baita datuak zertarako eskatzen diren ere.

- Goitizenak edota "nickname" pertsonalak erabiltzea Internet bidez jarduteko, beren bizitza pertsonalaren eta lanaren segurtasuna zalantzan jarriko ez duen benetako "nortasun digitala" izan dezaten.
- Gizarte-sareko erabiltzaile-profilean pribatasun-maila behar bezala konfiguratzea, erabat publikoa izan ez dadin, baizik eta erabiltzaileak aldeztu aurretik "lagun" edo "zuzeneko kontaktu" gisa katalogatu dituen pertsonak baino ez dezaten izan haren profilean publikatutako informaziorako sarbidea.

- Erabiltzaile-profilean harreman fisikorako informaziorik ez argitara ematea, hots, edozein pertsonak erabiltzailea non bizi den, non egiten duen lan edota aisialdian normalean nora joaten den jakitea ahalbidetzen duen informaziorik ez.

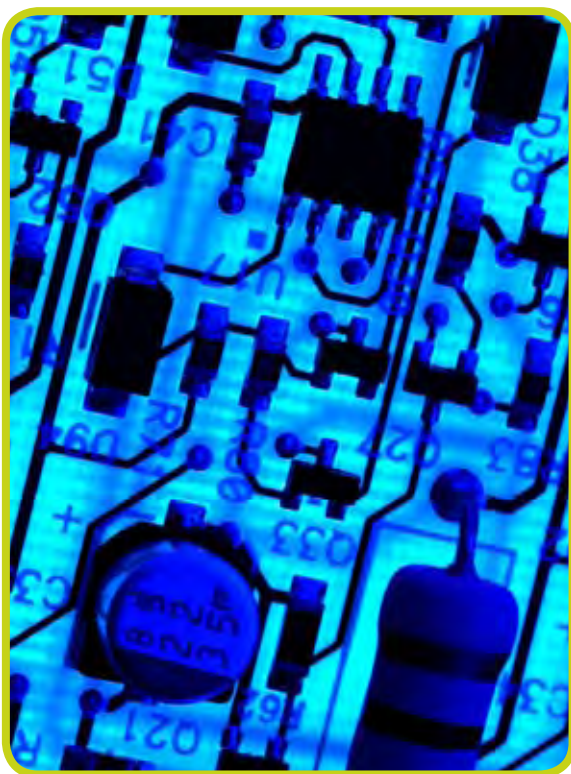
- Ikus-entzunezko edukiak edota eduki grafikoak profilean argitaratzean kontu handiz ibiltzea, horrelako kasuetan inguruko zenbait pertsonaren pribatasuna eta intimitatea arriskuan jartzen baitituzte.

Beharrezkoa izanez gero, badaude salatzeko metodoak pribatasuna urratzen dela sentitzen duten erabiltzaileentzat:

Honako hauetarako eskubidea duzu...

■ Barneko salaketa-sistemak: horien bitartez, erabiltzaileak sarearen administratzaileari jakinarazi diezaioke bere baimenik gabe bere irudia agertzen den argazki bat argitaratu dela, eta bere eskubideen aurkakotzat jotzen duen iruzkin, bideo edo irudiren bat kentzeko eska dezake. Horrela, salatutako edukia bertan behera uzten da, eta argitaratu duenari jakinarazten zaio salatzailearen eduki gehiago argitaratzeko baimenik ez duela. Behin eta berriz eginez gero, normalean kontua ezabatzen zaio.

■ Informazio-prozedurak: hainbat gizarte-saretan, multimedia edukiak (argazkiak eta bideoak) argitaratu nahi dituzten erabiltzaileei jakinarazten zaiei haien nahiz hirugarren pertsonen izan ditzakeen ondorioak.

■ Edukien borondatezko zaintza: badaude edukien egokitasuna zaintsez arduratzen diren erabiltzaile boluntarioen taldeak dituzten gizarte-sareak.

■ Adina identifikatzeko software-aplikazioak: gizarte-sareak erabiltzen dituzten adingabeak zaintze aldera, sareek hizkuntzaren erabileran, esamoldeetan, idazteko estiloan, eta beste alderdi batzuetan oinarrituta erabiltzailearen gutxi gorabeherako adina atzematen duten programak erabiltzen dituzte, soilik helduentzako diren gizarte-sareak bisitatu dituzten adingabeak ote diren jakiteko, nahiz adingabeen itxurak egiten dituzten helduak ote diren jakiteko.

Zer eragin izan dezake edukien gaineko jabetza intelektualeko eskubidean?

Pertsona bat gizarte-sare batean alta emateko erregistratzen den unean, gizarte-sarearekin izango duen harremana arautuko duten erabilera-baldintzak onartzen ditu. Une hori funtsezkoa da, hain zuzen ere askotan jabetza intelektualaren babesarekin lotutako erabilera-baldintzak onartzen direlako, eta horien bitartez ustiapen-eskubideak gizarte-sareen esku uzten dira osorik, 5 urteko legezko gehieneko epean askatasun osoz erabil ditzaten. Bigarren une erabakigarria gizarte-sarea **erabiltzen denean** eta eduki propioak edo besteenak argitaratzen direnean gertatzen da. Hainbat egoera izan daitezke:

Honako hauetarako eskubidea duzu...

- Argitaratzen diren edukiak erabiltzailearenak izatea. Horrelakoetan, kasu gehienetan ustiapen-eskubideak lagatzen dizkio gizarte-sareari 5 urteko gehieneko epean, kalte-ordainik jasotzeko eskubiderik gabe.
- Argitaratutako edukiak hirugarren pertsonak izatea. Kasu horretan, kontuan hartu behar da gizarte-sarea bitartekari soila dela, eta argitaratzeko erantzukizuna erabiltzailearena da.

Zer egin daiteke?

Egoera kaltegarriak saihesteko, honako hau egitea gomendatzen zaie gizarte-sareen erabiltzaileei:

- Plataformak webguneetan erabiltzaileen eskura jartzen dituen pribatutasun politika eta erabilera-baldintza orokorrak berrikus-tea eta irakurtzea.
- abetza intelektualeko eskubide nahikoak dituzten edukiak erabili eta argitaratzea soilik.

Jabetza intelektualeko eskubideak baimenik gabe ustiatuz gero, erabiltzaileak gizarte-sarearen administratzaileei jakinarazi diezaieke barruan bertan, egiazta dezaten eta, hala badagokio, edukia ezaba dezaten.